

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/52/ES

ze dne 21. května 2008

o některých aspektech mediace v občanských a obchodních věcech

EVROPSKÝ PARLAMENT A RADA EVROPSKÉ UNIE,

s ohledem na Smlouvu o založení Evropského společenství, a zejména na čl. 61 písm. c) a čl. 67 odst. 5 druhou odrážku této smlouvy,

s ohledem na návrh Komise,

s ohledem na stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru [1],

v souladu s postupem stanoveným v článku 251 Smlouvy [2],

vzhledem k těmto důvodům:

(1) Společenství si stanovilo za cíl udržovat a rozvíjet prostor svobody, bezpečnosti a práva, ve kterém je zajištěn volný pohyb osob. K tomuto účelu má Společenství mimo jiné přijímat opatření v oblasti soudní spolupráce v občanských věcech, která jsou nezbytná pro řádné fungování vnitřního trhu.

(2) Velký význam má zásada přístupu ke spravedlnosti a Evropská rada vyzvala na svém zasedání v Tampere konaném ve dnech 15. a 16. října 1999 členské státy, aby na podporu lepšího přístupu ke spravedlnosti zavedly alternativní, mimosoudní řízení.

(3) V květnu roku 2000 Rada přijala závěry o alternativních metodách urovnávání sporů v občanských a obchodních věcech, v nichž prohlásila, že stanovení základních zásad v této oblasti je důležitým krokem, který umožní náležitý vývoj a fungování mimosoudních řízení za účelem urovnávání sporů v občanských a obchodních věcech s cílem zjednodušit a zlepšit přístup ke spravedlnosti.

(4) V dubnu roku 2002 představila Komise zelenou knihu o alternativním řešení sporů v občanských a obchodních věcech, která obsahuje přehled současného stavu alternativních metod řešení sporů v Evropské unii a dala podnět k rozsáhlým konzultacím s členskými státy a zúčastněnými subjekty o možných opatřeních na podporu využívání mediace.

(5) Zajištění lepšího přístupu ke spravedlnosti je cíl, který tvoří součást politiky Evropské Unie pro vytvoření prostoru svobody, bezpečnosti a práva, a měl by zahrnovat přístup k soudním i mimosoudním metodám řešení sporů. Tato směrnice by měla přispět k řádnému fungování vnitřního trhu, zejména pokud jde o dostupnost mediačních služeb.

(6) Mediace může představovat nákladově efektivní a rychlé mimosoudní řešení sporů v občanských a obchodních věcech prostřednictvím řízení, která jsou přizpůsobena potřebám stran sporu. U dohod vyplývajících z mediace je větší pravděpodobnost, že budou dobrovolně dodržovány a že bude mezi stranami zachován přátelský a udržitelný vztah. Tyto výhody jsou ještě výraznější v situacích, které vykazují přeshraniční prvky.

(7) V zájmu další podpory využívání mediace a zajištění, aby se strany sporu, které využijí mediaci, mohly spolehnout na předvídatelný právní rámec, je nutné zavést rámcové právní předpisy, které upraví zejména klíčové aspekty občanského řízení.

(8) Tato směrnice by se měla vztahovat pouze na mediaci v přeshraničních sporech, ale nic by nemělo bránit členským státům v tom, aby její ustanovení uplatňovaly i na vnitrostátní mediační řízení.

(9) Tato směrnice by neměla nijak bránit používání moderních komunikačních technologií v mediačním řízení.

(10) Tato směrnice by se měla vztahovat na řízení, v němž dvě nebo více stran přeshraničního sporu samy dobrovolně usilují o urovnání svého sporu s pomocí mediátora. Měla by se vztahovat na občanské a obchodní věci. Neměla by se však vztahovat na práva a povinnosti, o kterých strany nemohou podle rozhodného práva rozhodnout samy. Taková práva a povinnosti jsou zvláště časté v rodinném a pracovním právu.

(11) Tato směrnice by se neměla vztahovat na předšlupní jednání ani na adjudikační řízení, jako jsou některá řízení o soudním smíru, řízení o spotřebitelských stížnostech,

rozhodčí řízení a znalecká určení, ani na řízení vedená osobami nebo subjekty, které vydávají formální doporučení ohledně řešení sporu, ať už právně závazná či nikoli.

(12) Tato směrnice by se měla vztahovat na případy, kdy soud odkáže strany sporu na mediaci nebo kdy mediaci vyžaduje vnitrostátní právo. Kromě toho, pokud podle vnitrostátního práva může mediační funkci plnit soudce, měla by se vztahovat rovněž na mediaci vedenou soudcem, který není příslušný pro žádné soudní řízení týkající se dotyčné věci. Do její působnosti by však neměly spadat snahy o urovnání sporu vynakládané soudem či soudcem, kterému je daný spor předložen k řešení v soudním řízení, ani případy, kdy si příslušný soud či soudce vyžádají pomoc nebo poradenství kvalifikované osoby.

(13) Mediace podle této směrnice by měla být dobrovolným řízením v tom smyslu, že strany sporu za ně samy odpovídají, mohou je organizovat podle svého uvážení a kdykoli je mohou ukončit. Soudy by však podle vnitrostátního práva měly mít možnost stanovit pro mediační řízení lhůty. Navíc by soudy měly mít možnost v případech, kdy je to vhodné, upozornit strany sporu na možnost mediacce.

(14) Nic v této směrnici by se rovněž nemělo dotýkat vnitrostátních právních předpisů, podle nichž je využití mediacce povinné nebo je předmětem pobídek nebo sankcí, za předpokladu, že tyto právní předpisy nebrání stranám sporu ve výkonu jejich práva na přístup k soudnictví. Ničím v této směrnici by rovněž neměly být dotčeny stávající samoregulační mediační systémy, pokud se zabývají aspekty, které tato směrnice neupravuje.

(15) S cílem zajistit právní jistotu by v této směrnici mělo být upraveno stanovení dne rozhodného pro určení, zda je spor, jež se strany snaží urovnat pomocí mediacce, přeshraničním sporem. Pokud neexistuje písemná dohoda, mělo by se mít za to, že strany souhlasí s použitím mediacce v okamžiku, kdy učiní konkrétní úkon směřující k zahájení mediačního řízení.

(16) Pro zajištění vzájemné důvěry, pokud jde o důvěrnost, o vliv na promlčení a prekluzi a o uznávání a výkon dohod vyplývajících z mediacce, by členské státy měly veškerými prostředky, které považují za vhodné, podporovat odbornou přípravu mediátorů a zavádění účinných mechanismů kontroly kvality poskytovaných mediačních služeb.

(17) Členské státy by měly stanovit takové mechanismy, které mohou zahrnovat použití tržních řešení, a nemělo by od nich být v této souvislosti požadováno žádné financování. Tyto mechanismy by měly mít za cíl zachovat pružnost mediačního řízení a autonomii stran a zajistit, že mediacce bude vedena efektivně, nestranně a kompetentně. Mediátoři by měli být upozorněni na existenci Evropského kodexu chování pro mediátory, který by měl být rovněž zpřístupněn široké veřejnosti na internetu.

(18) V oblasti ochrany spotřebitele přijala Komise doporučení [3], kterým se stanoví minimální kritéria kvality, jež by měly mimosoudní subjekty zapojené do řešení spotřebitelských sporů dohodou nabídnout uživatelům. Všichni mediátoři a organizace, na které se uvedené doporučení vztahuje, by měli být vyzváni k dodržování zásad, které jsou v něm stanoveny. Pro usnadnění šíření informací týkajících se těchto subjektů by Komise měla zřídit databázi mimosoudních řízení, která členské státy považují za řízení dodržující zásady uvedeného doporučení.

(19) Mediacce by neměla být považována za slabší alternativu soudního řízení v tom smyslu, že by dodržování dohod vyplývajících z mediacce záviselo na dobré vůli stran. Členské státy by měly proto zajistit, že strany písemné dohody vyplývající z mediacce mohou učinit obsah dohody vykonatelným. Členský stát by měl mít možnost odmítnout učinit dohodu vykonatelnou, pouze pokud je její obsah v rozporu s jeho právem, včetně jeho mezinárodního práva soukromého, nebo pokud jeho právo neumožňuje vykonatelnost obsahu konkrétní dohody. To může nastat v případě, kdy závazek uvedený v dohodě není vykonatelný z důvodu své povahy.

(20) Obsah dohody vyplývající z mediacce, která byla v některém členském státě učiněna vykonatelnou, by měl být uznán a prohlášen za vykonatelný v ostatních členských státech v souladu s platným právem Společenství nebo vnitrostátním právem. Může to být například na základě nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech [4] nebo na základě nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. listopadu 2003 o příslušnosti a

uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti [5].

(21) Nařízení (ES) č. 2201/2003 výslovně stanoví, že k tomu, aby dohody mezi stranami mohly být vykonatelné v jiném členském státě, musí být vykonatelné v členském státě, ve kterém byly uzavřeny. Pokud tedy obsah dohody vyplývající z mediace ve věcech rodinného práva není vykonatelný v členském státě, v němž byla dohoda uzavřena a v němž byla podána žádost o vykonatelnost, neměla by tato směrnice podporovat strany sporu v obcházení práva tohoto členského státu získáním vykonatelnosti dohody v jiném členském státě.

(22) Tato směrnice by se neměla dotýkat pravidel v členských státech týkajících se výkonu dohod vyplývajících z mediace.

(23) V mediačním řízení je důležitá důvěrnost, a tato směrnice by proto měla stanovit minimální stupeň slučitelnosti pravidel občanského práva procesního, pokud jde o způsob, jak chránit důvěrnost mediace ve všech následných občanských a obchodních soudních či rozhodčích řízeních.

(24) S cílem podpory stran ve využívání mediace by měly členské státy zajistit, že jejich právní úprava promlčení a prekluze nebrání stranám obrátit se na soud nebo využít rozhodčího řízení, pokud jejich pokus o mediaci selže. Členské státy by měly zajistit, že tohoto cíle bude dosaženo, přestože tato směrnice neharmonizuje vnitrostátní právní úpravu promlčení a prekluze. Touto směrnicí by neměla být dotčena ustanovení mezinárodních smluv o promlčení a prekluzi, jak jsou provedena ve členských státech, například v rámci právní úpravy dopravy.

(25) Členské státy by měly podporovat informování široké veřejnosti o tom, jak kontaktovat mediátory a organizace poskytující mediační služby. Měly by rovněž vybízet osoby vykonávající právní praxi, aby své klienty o možnosti mediace informovaly.

(26) V souladu s bodem 34 interinstitucionální dohody o zdokonalení tvorby právních předpisů [6] jsou členské státy vybízeny k tomu, aby jak pro sebe, tak i v zájmu Společenství sestavily vlastní tabulky, z nichž bude co nejvíce patrné srovnání mezi touto směrnicí a prováděcími opatřeními, a aby tyto tabulky zveřejnily.

(27) Tato směrnice usiluje o prosazování základních práv a bere v úvahu zásady uznávané zejména Listinou základních práv Evropské unie.

(28) Jelikož cíle této směrnice nemůže být uspokojivě dosaženo na úrovni členských států, a proto jej může být z důvodu rozsahu nebo účinků akce lépe dosaženo na úrovni Společenství, může Společenství přijmout opatření v souladu se zásadou subsidiarity stanovenou v článku 5 Smlouvy. V souladu se zásadou proporcionality stanovenou v uvedeném článku nepřekračuje tato směrnice rámec toho, co je nezbytné pro dosažení tohoto cíle.

(29) V souladu s článkem 3 Protokolu o postavení Spojeného království a Irska, připojeného ke Smlouvě o Evropské unii a ke Smlouvě o založení Evropského společenství, oznámily tyto členské státy své přání účastnit se přijímání a používání této směrnice.

(30) V souladu s články 1 a 2 Protokolu o postavení Dánska, připojeného ke Smlouvě o Evropské unii a ke Smlouvě o založení Evropského společenství, se Dánsko neúčastní přijímání této směrnice a tato směrnice pro ně není závazná ani použitelná,

PŘIJALY TUTO SMĚRNICI:

Článek 1

Cíl a oblast působnosti

1. Cílem této směrnice je usnadnit přístup k alternativnímu řešení sporů a podporovat smírné řešení sporů podporou využívání mediace a zabezpečením vyváženého vztahu mezi mediací a soudním řízením.

2. Tato směrnice se vztahuje na přeshraniční spory v občanských a obchodních věcech s výjimkou sporů týkajících se práv a povinností, o kterých nemohou strany podle rozhodného práva rozhodovat samy. Nevztahuje se zejména na daňové, celní či správní věci ani na odpovědnost státu za jednání a opominutí při výkonu státní moci (acta iure imperii).

3. Pro účely této směrnice se "členským státem" rozumí kterýkoli členský stát s výjimkou Dánska.

Článek 2

Přeshraniční spory

1. Pro účely této směrnice se přeshraničním sporem rozumí spor, v němž má alespoň jedna ze stran sporu bydliště nebo se obvykle zdržuje v jiném členském státě než kterákoli jiná strana ke dni, ke kterému:

- a) strany souhlasí s využitím mediace po vzniku sporu;
- b) je mediace nařízena soudem;
- c) vnitrostátní právo stanoví povinnost využít mediace, nebo
- d) došlo k vyzvání stran pro účely článku 5.

2. Aniž je dotčen odstavec 1, považuje se pro účely článků 7 a 8 za přeshraniční rovněž spor, v němž je soudní nebo rozhodčí řízení navazující na mediaci mezi stranami zahájeno v jiném členském státě, než kde měly strany bydliště nebo se obvykle zdržovaly ke dni uvedenému v odst. 1 písm. a), b) nebo c).

3. Pro účely odstavce 1 a 2 se bydliště určuje podle článků 59 a 60 nařízení (ES) č. 44/2001.

Článek 3

Definice

Pro účely této směrnice se použijí tyto definice:

a) "Mediací" se rozumí formální řízení, jakkoli nazvané nebo uváděné, ve kterém dvě nebo více stran sporu samy dobrovolně usilují o dosažení dohody o vyřešení sporu za pomoci mediátora. Toto řízení mohou zahájit strany sporu nebo může být navrženo či nařízeno soudem nebo stanoveno právem členského státu.

Řízení zahrnuje mediaci vedenou soudcem, který není příslušný pro žádné soudní řízení týkající se dotčeného sporu. Tento pojem nezahrnuje pokusy příslušného soudu nebo soudce urovnat spor v průběhu soudního řízení týkajícího se dotčeného sporu.

b) "Mediátorem" se rozumí třetí osoba, která je požádána o účinné, nestranné a kvalifikované vedení mediace, bez ohledu na její označení nebo povolání v dotčeném členském státě a bez ohledu na způsob, jakým byla tato třetí osoba jmenována nebo požádána o vedení mediace.

Článek 4

Zajištění kvality mediace

1. Členské státy podporují všemi prostředky, které považují za vhodné, vypracovávání a dodržování dobrovolných kodexů chování mediátorů a organizací, které poskytují mediální služby, jakož i jiných účinných mechanismů kontroly kvality poskytovaných mediálních služeb.

2. Členské státy podporují úvodní i další odborné vzdělávání mediátorů s cílem zabezpečit pro strany účinné, nestranné a kvalifikované vedení mediací.

Článek 5

Přistoupení k mediaci

1. Soud, u kterého je podána žaloba, může ve vhodných případech a s ohledem na všechny okolnosti daného případu vyzvat strany, aby k řešení sporu využily mediace. Soud také může vyzvat strany, aby se zúčastnily informativního setkání o možnosti využití mediace, jestliže se taková setkání konají a jsou snadno přístupná.

2. Touto směrnicí nejsou dotčeny vnitrostátní právní předpisy, podle nichž je využití mediace povinné nebo je předmětem pobídek nebo sankcí, ať už před zahájením soudního řízení, nebo po jeho zahájení, za předpokladu, že tyto právní předpisy nebrání stranám sporu ve výkonu jejich práva na přístup k soudnictví.

Článek 6

Vykonatelnost dohod vyplývajících z mediace

1. Členské státy zajistí, aby strany, nebo jedna z nich s výslovným souhlasem ostatních, mohly žádat, aby byl obsah písemné dohody vyplývající z mediace učiněn vykonatelným. Obsah takové dohody nebude učiněn vykonatelným, pokud je v daném případě v rozporu s právem členského státu, v němž je žádost podávána, nebo pokud právo uvedeného členského státu neumožňuje jeho vykonatelnost.

2. Obsah dohody může učinit vykonatelným soud nebo jiný příslušný orgán rozsudkem nebo rozhodnutím nebo veřejnou listinou v souladu s právem členského státu, ve kterém je žádost podána.

3. Členské státy oznámí Komisi soudy nebo jiné orgány příslušné pro přijímání žádostí podle odstavců 1 a 2.

4. Tímto článkem nejsou dotčena pravidla použitelná na uznání a výkon dohody, jež byla učiněna vykonatelnou podle odstavce 1, v jiném členském státě.

Článek 7

Důvěrnost mediace

1. Vzhledem k tomu, že mediace má probíhat způsobem dodržujícím důvěrnost, zajistí členské státy, aby mediátoři ani osoby zúčastněné na správě mediačního řízení nebyli nuceni předkládat důkazy v občanských a obchodních soudních řízeních nebo v rozhodčích řízeních ohledně informací vyplývajících z mediace nebo souvisejících s mediačním řízením, pokud se strany nedohodnou jinak, a to s výjimkou případů, kdy:

a) je to nutné z naléhavých důvodů veřejného pořádku dotčeného členského státu, zejména vyžaduje-li to zabezpečení ochrany nejlepších zájmů dětí nebo zabránění újmě na tělesné nebo duševní integritě člověka, nebo

b) je zpřístupnění obsahu dohody vyplývající z mediace nutné k provedení nebo výkonu dané dohody.

2. Žádné ustanovení odstavce 1 členským státům nebrání v tom, aby na ochranu důvěrnosti mediace stanovily přísnější opatření.

Článek 8

Účinek mediace na běh promlčecích a prekluzních dob

1. Členské státy zajistí, aby stranám, jež si ve snaze o urovnání sporu zvolí mediaci, nebránilo v pozdějším zahájení soudních či rozhodčích řízení ve stejné věci uplynutí promlčecí nebo prekluzivní doby během mediačního řízení.

2. Odstavcem 1 nejsou dotčena ustanovení o promlčení nebo prekluzi obsažená v mezinárodních smlouvách, jichž jsou členské státy stranami.

Článek 9

Informování široké veřejnosti

Členské státy podporují všemi prostředky, které považují za vhodné, zpřístupňování široké veřejnosti informací o tom, jak kontaktovat mediátory a organizace poskytující mediační služby, zejména prostřednictvím internetu.

Článek 10

Informace o příslušných soudech a orgánech

Komise vhodnými prostředky zpřístupní veřejnosti informace o příslušných soudech nebo orgánech, které jí členské státy sdělí v souladu s čl. 6 odst. 3.

Článek 11

Přezkum

Do 21. května 2016 předloží Komise Evropskému parlamentu, Radě a Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru zprávu o uplatňování této směrnice. Tato zpráva posoudí vývoj mediace v celé Evropské unii a dopad této směrnice v členských státech. V případě potřeby se ke zprávě připojí návrhy na změny této směrnice.

Článek 12

Provedení

1. Členské státy uvedou v účinnost právní a správní předpisy nezbytné pro dosažení souladu s touto směrnicí do 21. května 2011, s výjimkou článku 10, u kterého musí být souladu dosaženo do 21. listopadu 2010. Neprodleně o nich uvědomí Komisi.

Tyto předpisy přijaté členskými státy musí obsahovat odkaz na tuto směrnici nebo musí být takový odkaz učiněn při jejich úředním vyhlášení. Způsob odkazu si stanoví členské státy.

2. Členské státy sdělí Komisi znění hlavních ustanovení vnitrostátních právních předpisů, které přijmou v oblasti působnosti této směrnice.

Článek 13

Vstup v platnost

Tato směrnice vstupuje v platnost dvacátým dnem po vyhlášení v Úředním věstníku Evropské unie.

Článek 14

Určení

Tato směrnice je určena členskými státy.

Ve Štrasburku dne 21. května 2008.

Za Evropský parlament

předseda

H.-G. Pöttering

Za Radu

předseda

J. Lenarčič

[1] Úř. věst. C 286, 17.11.2005, s. 1.

[2] Stanovisko Evropského parlamentu ze dne 29. března 2007 (Úř. věst. C 27 E, 31.1.2008, s. 129), společný postoj Rady ze dne 28. února 2008 (dosud nezveřejněný v Úředním věstníku) a postoj Evropského parlamentu ze dne 23. dubna 2008 (dosud nezveřejněný v Úředním věstníku).

[3] Doporučení Komise 2001/310/ES ze dne 4. dubna 2001 o zásadách pro mimosoudní orgány při řešení spotřebitelských sporů dohodou (Úř. věst. L 109, 19.4.2001, s. 56).

[4] Úř. věst. L 12, 16.1.2001, s. 1. Nařízení naposledy pozměněné nařízením (ES) č. 1791/2006 (Úř. věst. L 363, 20.12.2006, s. 1).

[5] Úř. věst. L 338, 23.12.2003, s. 1. Nařízení ve znění nařízení (ES) č. 2116/2004 (Úř. věst. L 367, 14.12.2004, s. 1).

[6] Úř. věst. C 321, 31.12.2003, s. 1.
